

Tussendoelen Nederlands onderbouw vo havo/vwo

Domein A 1: Lezen van zakelijke teksten

Subdomein A 1.1: Woordenschat

De leerling kan

1.1	h/v	de betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context;
1.2	h/v	de betekenis van onbekende woorden afleiden uit bekende delen van het woord;
1.3	h/v	de betekenis van onbekende woorden afleiden uit de grammaticale vorm (werkwoord, bijvoeglijk naamwoord, zelfstandig naamwoord, enkel- of meervoud).

Subdomein A 1.2: Begrijpen

De leerling kan

2.1	h/v	een of meer informatie-elementen weergeven;
2.2	h/v	hoofd- en bijzaken herkennen;
2.3	h/v	tekstdelen herkennen en verbanden leggen tussen tekstdelen en tussen teksten;
2.4	h/v	de hoofdgedachte weergeven;
2.5	h/v	tekstverbanden herkennen, namelijk opsommingen, tijdvolgorde, tegenstellingen, conclusies en oorzaak-gevolg;
2.6	h/v	feiten en meningen herkennen;
2.7	h/v	standpunt en argumenten herkennen;
2.8	h/v	informatie ordenen, bijvoorbeeld op basis van signaalwoorden;
2.9	h/v	figuurlijk taalgebruik herkennen.

Subdomein A 1.3: Interpretieren

De leerling kan

3.1	h/v	informatie en meningen interpreteren;
3.2	h/v	het tekstdoel herkennen, namelijk informeren, instrueren of betogen;
3.3	h/v	de bedoeling van tekstgedeeltes verwoorden;
3.4	h/v	de bedoeling van specifieke formuleringen verwoorden;
3.5	Havo	conclusies verwoorden die expliciet in de tekst staan;

	Vwo	conclusies trekken naar aanleiding van de tekst;
3.6	h/v	de bedoeling van de schrijver verwoorden.

Subdomein A 1.4: Evalueren

De leerling kan

4.1	h/v	verbanden binnen een tekst beoordelen, zoals argumenten voor en tegen, en verbanden tussen teksten beoordelen, zoals overeenkomsten en verschillen;
4.2	Vwo	van een aantal eenheden in de tekst de functie benoemen, zoals argumenten voor en tegen, probleem en oplossing of voor- en nadelen.

Subdomein A 1.5: Samenvatten

De leerling kan

5.1	h/v	een tekst beknopt samenvatten;
5.2	h/v	een schematische samenvatting maken.

Subdomein A 1.6: Opzoeken

De leerling kan

6.1	h/v	systematisch informatie opzoeken (alfabetisch en met trefwoorden), in naslagwerken, op internet of in de mediatheek;
6.2	h/v	schematische informatie lezen, zoals tabellen en grafieken;
6.3	h/v	de bruikbaarheid en de betrouwbaarheid van informatiebronnen beoordelen.

Domein A 2: Lezen van fictie

Subdomein A 2.1: Begrijpen

De leerling kan

7.1	h/v	het genre herkennen;
7.2	h/v	structurelementen herkennen, zoals wisselingen van tijd en plaats;
7.3	h/v	het denken, voelen en handelen van personages beschrijven;
7.4	h/v	de ontwikkeling van de hoofdpersoon beschrijven;
7.5	Havo	situaties en verwickelingen in de tekst beschrijven;
	Vwo	verbanden leggen tussen handelingen van personages en gebeurtenissen;
7.6	h/v	de geschiedenis chronologisch navertellen;
7.7	h/v	figuurlijk taalgebruik herkennen, zoals metaforen;
7.8	h/v	verhalen en gedichten in eigen woorden navertellen.

Subdomein A 2.2: Interpretieren

De leerling kan

8.1	h/v	beschrijven in welke mate de personages en gebeurtenissen herkenbaar en realistisch zijn;
8.2	Havo	het thema van de tekst benoemen;
	Vwo	uitleggen hoe het thema van de tekst wordt uitgewerkt;
8.3	Vwo	symboliek uitleggen;
8.4	Havo	personages typeren, zowel innerlijk als uiterlijk;
	Vwo	expliciete doelen en motieven van personages benoemen;
8.5	h/v	passages in de tekst typeren als spannend, humoristisch, dramatisch of realistisch.

Subdomein A 2.3: Evalueren

De leerling kan

9.1	h/v	de tekst evalueren met argumenten en/of voorbeelden uit de tekst;
9.2	Vwo	verwoorden welke emotie de tekst oproept.

Domein B 1: Mondelinge taalvaardigheid – Gesprekken

Subdomein B 1.1: De beurt nemen en bijdragen aan de samenhang

De leerling kan

10.1	h/v	een juiste frase gebruiken om aan het woord te komen;
10.2	h/v	op het juiste moment een reactie geven die aansluit;
10.3	Vwo	samenvatten of parafraseren wat gezegd is.

Subdomein B 1.2: Afstemming op doel

De leerling kan

11.1	h/v	een gesprek voeren om informatie en meningen uit te wisselen, uitleg te geven, instructie te geven en te volgen of om iemand te overtuigen;
11.2	h/v	een juiste frase gebruiken om het eigen gespreksdoel duidelijk te maken;
11.3	Vwo	een juiste frase gebruiken om van gespreksdoel te veranderen;
11.4	h/v	doelgericht doorvragen om de gewenste informatie te krijgen (in ieder geval wie-, wat-, waar-, wanneer-, waarom- en hoe-vragen);
11.5	Vwo	open en gesloten vragen afwisselen om het doel te bereiken;

Subdomein B 1.3: Afstemming op de gesprekspartner(s)

De leerling kan

12.1	h/v	de gesprekspartner goed volgen, ook als er een onverwachte wending in het gesprek volgt;
12.2	h/v	non-verbaal contact onderhouden met de gesprekspartner (door oogcontact, mimiek, handgebaren en lichaamshouding);
12.3	h/v	het spreekdoel van gesprekspartner(s) herkennen, namelijk informeren, instrueren of betogen;
12.4	h/v	woordgebruik en toon op het publiek afstemmen.

Subdomein B 1.4: Woordenschat en woordgebruik

De leerling kan

13.1	h/v	over voldoende woorden beschikken om informatie over te brengen;
13.2	h/v	omschrijvingen geven van een woord als het goede woord onbekend is;
13.3	h/v	in woordgebruik variëren om storende herhaling te voorkomen;

13.4 h/v figuurlijk taalgebruik hanteren, zoals uitdrukkingen.

Subdomein B 1.5: Vloeiendheid, verstaanbaarheid en grammaticale beheersing

---

De leerling kan

14.1	h/v	een verstaanbaar volume hanteren, maar niet te hard;
14.2	h/v	een normaal tempo hanteren dat is afgestemd op de gesprekspartners;
14.3	h/v	een afwisselende intonatie hanteren;
14.4	h/v	woorden correct uitspreken;
14.5	h/v	enkelvoudige en samengestelde zinnen gebruiken;
14.6	h/v	opvallende fouten in de zinsbouw herstellen;
14.7	h/v	vloeiend en zonder storende pauzes spreken.

CONCEPT

Domein B 2: Mondelinge taalvaardigheid – Luisteren

De leerling kan

15.1	h/v	de betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context;
15.2	h/v	de betekenis van onbekende woorden afleiden uit bekende delen van het woord;
15.3	h/v	de betekenis van onbekende woorden afleiden uit de grammaticale vorm (werkwoord, bijvoeglijk naamwoord, zelfstandig naamwoord, enkel- of meervoud).

Subdomein B 2.2: Begrijpen

De leerling kan

16.1	h/v	het onderwerp benoemen;
16.2	h/v	enkele deelonderwerpen benoemen;
16.3	h/v	de hoofdgedachte weergeven;
16.4	h/v	hoofd- en bijzaken herkennen;
16.5	h/v	verbanden herkennen, namelijk opsommingen, tijdvolgorde, tegenstellingen, conclusies en oorzaak-gevolg;
16.6	h/v	feiten en meningen herkennen;
16.7	h/v	standpunt en argumenten herkennen;
16.8	h/v	figuurlijk taalgebruik herkennen.

Subdomein B 2.3: Interpreteren

De leerling kan

17.1	h/v	informatie en meningen interpreteren;
17.2	h/v	het spreekdoel herkennen, namelijk informeren, instrueren of betogen;
17.3	h/v	de bedoeling van de spreker verwoorden.

Subdomein B 2.4: Evalueren

De leerling kan

18.1 h/v een oordeel over een fragment verwoorden en toelichten;

18.2 h/v de bruikbaarheid en betrouwbaarheid van informatiebronnen beoordelen.

Subdomein B 2.5: Samenvatten

De leerling kan

19.1 h/v een fragment beknopt samenvatten;

19.2 h/v een schematische samenvatting maken van de belangrijkste informatie-elementen (ook visuele).

CONCEPT

Domein B 3: Mondelinge taalvaardigheid – Spreken

Subdomein 3.1: Samenhang

De leerling kan

20.1	h/v	het onderwerp, de opbouw en structuur vooraf duidelijk maken voor het publiek;
20.2	h/v	de verschillende deelonderwerpen markeren;
20.3	h/v	de gedachtegang samenhangend presenteren;
20.4	h/v	signaalwoorden gebruiken voor opsomming, tegenstelling, tijdvolgorde, oorzaak- gevolg en conclusie.

Subdomein 3.2: Afstemming op doel

De leerling kan

21.1	h/v	een herkenbaar spreekdoel hanteren, namelijk informeren, instrueren of betogen.
------	-----	---

Subdomein 3.3: Afstemming op publiek

De leerling kan

22.1	h/v	woordgebruik en toon afstemmen op publiek;
22.2	h/v	concrete voorbeelden en ervaringen met het onderwerp verwoorden;
22.3	h/v	na afloop vragen beantwoorden;
22.4	h/v	bij voorbereide presentaties ondersteunende materialen gebruiken, zoals voorwerpen, posters, beeld- of geluidsfragmenten.

Subdomein 3.4: Woordenschat en woordgebruik

De leerling kan

23.1	h/v	over voldoende woorden beschikken om informatie over te brengen;
23.2	h/v	omschrijvingen geven van een woord als het goede woord onbekend is;
23.3	h/v	in woordgebruik variëren om storende herhaling te voorkomen;
23.4	h/v	figuurlijk taalgebruik hanteren, zoals uitdrukkingen.

Subdomein 3.5: Vloeiendheid, verstaanbaarheid en grammaticale beheersing**De leerling kan**

24.1	h/v	een verstaanbaar volume hanteren, maar niet te hard;
24.2	h/v	een normaal tempo hanteren dat is afgestemd op het publiek;
24.3	h/v	passende en afwisselende intonatie gebruiken;
24.4	h/v	woorden correct uitspreken;
24.5	h/v	enkelvoudige en samengestelde zinnen gebruiken;
24.6	h/v	vloeiend en zonder storende pauzes spreken;
24.7	h/v	een betrokken, geïnteresseerde houding tonen;
24.8	h/v	passende mimiek gebruiken om emoties uit te drukken.

Domein C: Schrijven

Subdomein C 1: Samenhang

De leerling kan

25.1	h/v	een onderwerp en de belangrijkste deelonderwerpen beschrijven;
25.2	h/v	het onderwerp in een inleiding introduceren en met een passend slot afronden;
25.3	h/v	een gedachtegang presenteren;
25.4	h/v	een tekst in alinea's onderverdelen;
25.5	h/v	signaalwoorden gebruiken voor opsomming, tegenstelling, tijdsvolgorde, oorzaak en gevolg, conclusies;
25.6	h/v	verwijswoorden gebruiken, zoals die, dat.

Subdomein C 2: Afstemming op doel

De leerling kan

26.1	h/v	een herkenbaar schrijfdoel hanteren, namelijk informeren, instrueren of betogen;
26.2	h/v	argumenten voor en tegen weergeven;
26.3	h/v	voor- en nadelen weergeven.

Subdomein C 3: Afstemming op publiek

De leerling kan

27.1	h/v	woordgebruik en toon afstemmen op publiek;
27.2	h/v	een titel gebruiken;
27.3	h/v	bij langere teksten tussenkopjes gebruiken;
27.4	h/v	opmaakelementen gebruiken, namelijk lettertype, bladspiegel, illustraties, witregel, marge;
27.5	h/v	tekstconventies hanteren, zoals voor zakelijke brief, e-mail, werkstuk, verslag, artikel.

Subdomein C 4: Woordenschat en woordgebruik

De leerling kan

28.1	h/v	over voldoende woorden beschikken om informatie over te brengen;
28.2	h/v	in woordgebruik variëren om storende herhaling te voorkomen;

28.3 h/v figuurlijk taalgebruik hanteren, zoals uitdrukkingen;

28.4 h/v gebruik maken van bronteksten door citeren en parafraseren.

Subdomein C 5: Spelling, interpunctie en grammatica

De leerling kan

29.1 h/v correcte spelling en interpunctie hanteren bij het schrijven, maar met af en toe fouten in de volgende gevallen:

- als 'jij' of 'je' achter de persoonsvorm staat (word jij ziek, wordt je broer ziek);
- als de persoonsvorm en het voltooid deelwoord hetzelfde klinken (gebeurt, gebeurd);
- als de tussenklanken -s- en -e(n)- niet duidelijk hoorbaar zijn in de gesproken taal (Stationsstraat, krantenbericht);
- als het de lastige gevallen van aaneenschrijving en losschrijving betreft (ten minste/tenminste, ervan uitgaan, goed praten/goedpraten, evengoed/even goed);

29.2 h/v enkelvoudige en samengestelde zinnen gebruiken.

CONCEPT